سلامت معنوی

رابطه بین سلامت معنوی و شادکامی دانشجویان

فائزه مظفری‌نیا،[۱]
فرخنده امین شکروی[۲*]
علیرضا حیدرنیا[۳]

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد آموزش بهداشت و ارتقاء سلامت، گروه آموزش بهداشت، دانشکده علوم پزشکی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران.

***۲.** استادیار گروه آموزش بهداشت، دانشکده علوم پزشکی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران.(نویسنده مسئول) تلفن:۰۲۱۸۲۸۸۴۵۰۶
aminsh_f@modares.ac.ir

۳. دانشیار گروه آموزش بهداشت، دانشکده علوم پزشکی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران.

تاریخ دریافت: ۱۳۹۳/۰۱/۱۷
تاریخ پذیرش: ۱۳۹۳ /۰۴/۳۱

چکیده

زمینه و هدف: سلامت معنوی به‌عنوان یکی از سرمایه‌های باارزش دارای پشتوانه دینی انسان است و ارتباط آن با شادکامی به‌عنوان احساس رضایت که افراد نسبت به زندگی دارند، موضوعی است که کمتر به آن پرداخته‌شده است. لذا هدف اصلی این بررسی رابطه بین سلامت معنوی و شادکامی در میان دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس در سال ۱۳۹۲ بود.

مواد و روش‌ها: سلامت معنوی در این پژوهش با پرسشنامه سلامت معنوی الیسون بر اساس سه بعد شناختی، عواطف، کنش و شادکامی نیز با استفاده از پرسشنامه آکسفورد با پنج حیطه رضایت زندگی، حرمت خود، بهزیستی فاعلی، رضایت‌خاطر و خلق مثبت مورد تحلیل قرارگرفته است. جامعه آماری دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس در سال ۱۳۹۲ بود. تعداد نمونه ۹۰ نفر بودند که با استفاده از نمونه‌گیری تصادفی انتخاب شدند و به‌وسیله پرسشنامه مورد سؤال قرار گرفتند. برای تفسیر دادها از نرم‌افزار SPSS13 و روش‌های آماری توصیفی (فراوانی، درصد فراوانی) و تحلیلی (ضریب همبستگی پیرسون، آزمون من‌ویتنی، تجزیه‌وتحلیل رگرسیون خطی) استفاده شد.

یافته‌ها: سلامت معنوی دانشجویان با شادکامی آن‌ها رابطه مثبت و معناداری داشت. ضریب همبستگی بین سلامت معنوی و شادکامی ۰/۶۲ بود و کلیه محاسبات این تحقیق با سطح اطمینان ۰/۹۵ انجام شد. تمامی ابعاد سلامت معنوی با شادکامی ارتباط معناداری داشت. بیشترین ارتباط را بعد عواطف و کمترین ارتباط را بعد کنش با شادکامی به خود اختصاص داد. میانگین نمره سلامت معنوی با توجه به جمع میانگین (انحراف معیار) نمرات در دانشجویان ۷۶/۱ (۱۲±/۸۵) و میانگین نمره شادکامی در آن‌ها ۷۵/۴۶(۱۴±/۸۷) به دست آمد.

نتیجه‌گیری: در صورت برنامه‌ریزی پیرامون ابعاد شناخت معنوی و عواطف دانشجویان، می‌توان میزان شادکامی در این گروه عظیم و مهم جامعه را افزایش داد و امیدوارتر بود که این شادکامی دوام و پایداری بیشتری داشته باشد.

نوع مقاله: مطالعه پژوهشی.

کلیدواژه‌ها: سلامت معنوی، شادکامی، شناخت، دانشجو.

استناد: مظفری‌نیا ف، امین‌شکروی ف، حیدرنیا ع. رابطه بین سلامت معنوی و شادکامی دانشجویان. تابستان ۱۳۹۳؛۲(۲): [۹۷-۱۰۷].

[Downloaded from journal.ihepsa.ir on 2026-11-11]

SPIRITUAL HEALTH

Relationship between Spiritual Health and Happiness among Students

Faezeh Mozafarinia [1]
Farkhondeh Amin-Shokravi [2*]
Alireza Hydarnia[3]

1. MSc. Student of Health Education and health Promotion, Dept. of Health Education, Faculty of Medical Sciences, Tarbiat Modares Univ. (TMU), Tehran, Iran.

*2. Assistant Professor of Health Education Dept., School of Medical Sciences, TMU, Tehran, Iran. (Corresponding Author)
aminsh_f@modares.ac.ir

3. Associate Professor, Dept. of Health Education, Faculty of Medical Sciences, TMU, Tehran, Iran.

Received: 06/04/2014
Accepted: 22/06/2014

ABSTRACT

Background and objective: Spiritual health is considered as one of the valuable capitals of humans that it is less visible but so far it is studied less. Further its relationship with happiness, as positive life satisfaction, has become new issue that is addressed less. The main objective of research is examination of relationship between spiritual health and happiness among students of Tarbiat Modares University (TMU) in 1392.

Methods: In this research, spiritual health was analyzed according Ellison questionnaire base on three dimensions include cognitive, emotional and behavior aspects. Also happiness has been analyzed according Oxford questionnaire with 5 domains include life satisfaction, self-esteem, subjective well-being, satisfaction and positive mood. The statistical population of the study includes 90 students of TMU base on Cochran formula in 1392. Therefore 90 respondents were selected according to random sampling approach. The method applied in this research relied on the questionnaire research approach. So, Data was collected via questionnaire. The results were analyzed by SPSS 13. Descriptive (frequency and percentage) and analytical statistics (linear regression analysis, Pearson correlation coefficient and one way ANOVA, Mann- Whitney Test) were used for analyzing the data.

Results: Finally it was reviewed and studied spiritual health dimensions as an independent variable with happiness as dependent variable. Correlation coefficient was 0/62 between spiritual health and happiness. All the calculations were carried out with the confidence level 0.95.It was approved that spiritual health of students has a significant and positive relationship with happiness. Also we can see that all dimensions of spiritual health and happiness related together and the most relation between them is related on the emotional dimension and the less related to behavior dimension of spiritual health in students. The score mean of spiritual health got (76.1± 12.85) with respect to the mean sum (± SD) grades in students and score mean of happiness got (75.46±14.87).

Conclusion: The results of this study indicate that students, this enormous and important group in society, can get more happiness with planning on emotional and cognitive dimension and this is more stability and durability.

Paper Type: Research Article.

Keywords: spiritual health, happiness, cognitions, students

▶**Citation:** Mozafarinia F, Amin-Shokravi F, Hydarnia A. Relationship between spiritual health and happiness among students. Journal of Health Education and Health Promotion. Summer 2014;2(2): [97-107].

[Downloaded from journal.ihepsa.ir on 2026-11-11]

مقدمه

امروزه توجه به بعد معنوی سلامت در بسیاری از تعاریف ارائه‌شده برای سلامتی مدنظر قرارگرفته است و پیشنهادهایی برای گنجاندن سلامت معنوی به‌عنوان یکی از ابعاد سلامتی در تعریف سازمان جهانی بهداشت ارائه‌شده است (۱). سازمان جهانی بهداشت در تقسیم‌بندی بیماری‌ها در ICD-10 بعد روحی را اضافه کرده است. به‌عبارت‌دیگر، همان‌گونه که ابعاد جسمی، روانی و اجتماعی به هم ارتباط دارند و در هم تأثیر می‌گذارند، بعد روحی انسان و سلامت معنوی او با سایر ابعاد سلامت در ارتباط و تأثیرگذار است؛ که بهتر است برای ارتقای سلامت به آن توجه شود (۲). در حال حاضر تعریفی که از سلامت در سازمان جهانی بهداشت عنوان شده عبارت است از یک حالت آسودگی جسمی، روانی، اجتماعی و تنها به نبود بیماری یا ناتوانی اطلاق نمی‌شود بلکه شامل سه محور جسم، روان و جامعه می‌شود (۳). در طول دهه‌های گذشته، سلامتی بر اساس ابعاد خاصی مانند (سلامت جسمی، روانی و اجتماعی) تحلیل شده است. پیشنهاد گنجاندن بعد سلامت معنوی در مفهوم سلامت، از سوی راسل و عثمان، یک بعد مهم از زندگی فردی و گروهی را فراروی صاحب‌نظران درگیر در امر سلامت قرار داد (۱).

امام خمینی (ره) معنویت را مجموعه صفات و اعمالی می‌داند که شور و جاذبه قوی و شدید و درعین‌حال منطقی و صحیح را در انسان به وجود می‌آورد تا او را در سیر به‌سوی خدای یگانه و محبوب عالم به‌طور اعجاب‌آوری پیش ببرد (۴). هانگلمان و همکاران در یک مطالعه کیفی ویژگی‌های سلامت معنوی را شناسایی نموده‌اند. آنان در این مطالعه سلامت معنوی را «حسی از متصل بودن، هماهنگی بین خود، طبیعت و وجود متعالی که از طریق یک فرایند رشد پویا و منسجم دست‌یافتنی است و به یک شناخت هدف نهایی و معنای زندگی منجر می‌شود» می‌دانند (۵). در یک تعریف جامع و مانع و در ترسیم فضای مفهوم واژه‌های سلامت معنوی می‌توان گفت سلامت معنوی عبارت است از برخورداری از حس پذیرش، احساسات مثبت، اخلاق و حس ارتباط متقابل مثبت با یک قدرت حاکم و برتر قدسی، دیگران و خود که طی یک فرآیند پویا و هماهنگ شناختی، عاطفی، کنشی و پیامدی شخصی حاصل می‌آید. این تعریف تا حدودی، حدود در نظر گرفته‌شده برای هر تعریفی از سلامت معنوی را در نظر گرفته است (۶).

سلامت معنوی شامل سه بعد شناخت، عواطف و کنش است. بعد شناختی، برخورداری از شناخت یا معرفت ویژه نسبت به خدا، انسان و خلقت و پذیرش خدا و قوانین الهی بوده و اولین گام درحرکت به‌سوی خداوند است. اولین قدم در این بعد شناخت خود است؛ این گام مهم‌ترین گام برای دستیابی به شناخت خداوند است. گام بعد عواطف، احساس آرامش، نشاط، امید و محبت‌ورزی نسبت به خدا و انبیای الهی است. از مهم‌ترین شاخص‌های سلامت معنوی و حالات انسان معنوی، عواطف مثبت (محبت‌ورزی نسبت به خدا و انبیای الهی و تجربه معنوی) است. بعد کنش، روشی است که فرد عقاید معنوی درونی خود را در جهان خارج آشکار می‌کند (۷).

از طرف دیگر، یکی از نیازهای روانی بشر شادی و نشاط است که به دلیل تأثیر عمده‌ای که بر زندگی افراد دارد، همواره ذهن انسان را به خود مشغول کرده است. نشاط و شادی از نیازهای اولیه فطری و ضروری انسان به شمار می‌رود و می‌توان آن را از مهم‌ترین عوامل سلامت خانواده و جامعه انگاشت. روح امید و تلاش و پیشرفت در پرتو یک زندگی شاد و بانشاط است (۸).

واژه شادی در انگلیسی را می‌توان به دو معنا به کاربرد: یکی شادی است که در این صورت از هیجان مثبت در زمان حال سخن گفته‌ایم؛ اما معنای دوم آن، شادکامی و سعادتمندی است که در این معنای اخیر، شادکامی با خشنودی و رضایت از زندگی مترادف است و به نظر می‌رسد آنچه در روان‌شناسی مثبت‌گرا از آن بحث می‌شود، این معنا از آن می‌باشد (۹). خطیب به نقل از ارسطو شادکامی را در خوب بودن، نیکی‌کردن و زندگی در سایه آن می‌دانست (۱۰).

به نظر می‌رسد گسترده‌ترین پژوهش در زمینه شادکامی روان‌شناختی توسط آرگایل انجام‌گرفته باشد. وی حاصل پژوهش‌هایش را در کتابی با عنوان «روان‌شناسی شادی» گزارش نموده است. آرگایل درباره معنای شادکامی می‌نویسد: گاهی گفته می‌شود که مفهوم شادکامی، مبهم و اسرارآمیز است. اما واضح است که بیشتر مردم به‌خوبی می‌دانند شادکامی چیست. در زمینه‌یابی‌ها که از مردم درباره معنای شادکامی سؤال شده، پاسخ داده‌اند که غالباً

[Downloaded from journal.ihepsa.ir on 2026-11-11]

شادکامی عبارت است از: بودن در حالت خوشحالی و سرور یا دیگر هیجان‌های مثبت، یا عبارت است از: راضی بودن از زندگی خود. البته وی معتقد است که علاوه بر این دو جزء، یعنی عواطف مثبت و رضایت، جزء سومی نیز وجود دارد که عبارت است از: فقدان افسردگی و اضطراب یا دیگر عواطف منفی (۱۱).

ارتباط بین سلامت معنوی و شادکامی و تأثیر هر یک بر زندگی انسان، همواره یکی از موضوعات مهمی است که توجه زیادی به آن نشده است. در این تحقیق، هدف تعیین ارتباط بین سلامت معنوی و ابعاد آن شامل شناختی، عواطف و کنش با شادکامی است. این موضوع در دانشجویان که همواره با یک محیط علمی و پژوهشی سروکار دارند و آینده‌سازان کشور می‌باشند، حائز اهمیت بیشتری دارد. دانشجویان در کشور ما روزانه با استرس‌های زیادی مواجه می‌شوند که سلامت روانی و جسمی‌شان را به مخاطره می‌اندازد. نتایج برخی تحقیقات نشان می‌دهد که در حدود ۵۰٪ دانشجویان دارای درجاتی از افسردگی، ۷۳٪ از دانشجویان دارای درجاتی از اضطراب و ۳۰٪ دارای درجاتی از استرس و پیامدهای آن می‌باشند (۱۲). در چنین شرایطی، منبعی که می‌تواند به آن‌ها کمک کند معنویت است؛ زیرا می‌تواند آن‌ها را در به‌کارگیری حل مسائل و درک ارزش و غنای زندگی یاری دهد. سلامت معنوی آن‌ها را قادر می‌سازد تا به مشکلات نگاه دیگر داشته و خود را به خداوند نزدیک‌تر احساس کنند و همین موضوع احساس نشاط و شادی آن‌ها را بیشتر می‌کند. وقتی دانشجویان احساس شادی کنند، خلاق‌تر و کارآمدتر می‌شوند و می‌توانند بهتر تحصیل کنند (۱۳). بنابراین، می‌توان اذعان کرد که تقویت معنویت در بین دانشجویان، به‌عنوان عامل مهمی در پیشبرد سطح سلامت آنان می‌باشد که به دنبال آن سلامت روان و شادکامی آنان بهبود می‌یابد.

پژوهش‌های پیرامون شادکامی در ایران انجام‌شده است که نخست می‌توان به پژوهش قادری‌بافی اشاره کرد که در این پژوهش وی به بررسی مفهوم شادمانی، شناسایی شادی، جلوه‌های شادی در دنیا، توهم شادی، زمینه‌های ایجابی و سلبی پیامدهای شادی پرداخته است (۱۴). پژوهش بعدی توسط داوودی کهکی انجام‌شده است که این پژوهش از نوع توصیفی است، شناخت خالق، شناخت خود و توجه به وعده‌های الهی از عوامل شادی و حسد و نا امیدی، اختلاف و نفاق با عنوان موانع نشاط معرفی و توضیح داده‌شده است (۱۵). پژوهش علی‌محمدی و جان‌بزرگی به بررسی رابطه بین شادکامی با جهت‌گیری مذهبی و شادکامی روان‌شناختی و افسردگی پرداختند و به این نتیجه رسیدند که بین شادکامی دینی و شادکامی روان‌شناختی رابطه معنادار مثبت و بین شادکامی دینی و افسردگی یک همبستگی منفی وجود دارد (۱۶).

فرانسیس و همکاران با هدف بررسی رابطه بین نگرش دینی و شادکامی در نوجوانان، به کمک مقیاس شادکامی آکسفورد گزارش داده‌اند که، بین شادکامی و نگرش دینی رابطه ضعیف، اما معناداری وجود داشته است (۱۷). در مطالعه‌ای دیگر بیرد و همکاران چهار عامل شادکامی و رابطه آن را با تعهد دینی موردبررسی قراردادند. آنان دریافتند که تعهد دینی، پیش‌بینی‌کننده شادکامی است (۱۸). مطالعات بوهنلین و لوئیس (۱۹)، هالاهمی و همکاران (۲۰)، کارنزارو و همکاران (۲۱) نشان‌دهنده رابطه مثبت معنادار بین شادکامی و خوشبختی با نگرش و باورهای دینی است. آزاد و یزدانی (۲۲) به بررسی رابطه بین نگرش دینی، سبک‌های مقابله‌ای و شادکامی در دختران و پسران دبیرستانی اصفهان، در سال تحصیلی۱۳۸۲ -۱۳۸۳ پرداخت. نتایج حاصل از این پژوهش نشان داد که بین نگرش دینی با شادکامی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. نتایج تحقیق پارگامنت و همکاران (۲۳) نشان می‌دهد افرادی که به‌طور مکرر دعا می‌کنند، کمتر از افسردگی و اضطراب رنج می‌برند.

هدف اصلی این تحقیق رابطه بین سلامت معنوی و شادکامی در میان دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس در سال ۱۳۹۲ است.

مواد و روش‌ها

این تحقیق از نوع توصیفی، تحلیلی بوده که در سال ۱۳۹۲ در دانشگاه تربیت مدرس انجام شد. جامعه آماری در این پژوهش کلیه دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس در سال ۱۳۹۲ بودند. حجم نمونه بر اساس فرمول کوکران تعیین‌شده است. طبق این فرمول حجم نمونه تعداد ۹۰ نفر از دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس به‌دست‌آمد.

[Downloaded from journal.ihepsa.ir on 2026-11-11]

$$n=\frac{Z^2P(1-P)}{d^2}$$

در این تحقیق q= ۰/۳۰، p= ۰/۷۰ و مقدار d= ۰/۰۳ با سطح اطمینان ۹۵٪ فرض شده است. تعداد ۹۰ پرسشنامه به‌صورت تصادفی در بین دانشجویان دانشگاه از رشته‌ها و دانشکده‌های مختلف (علوم پزشکی، مهندسی، هنر و...) در نیمسال‌های تحصیلی مختلف و در مکان‌های مختلف دانشگاه اعم از کتابخانه، مسجد و سایر مکان‌ها و از طریق مستقیم و یا به‌صورت ایمیل و در برخی موارد با کمک اساتید در کلاس توزیع شد. قبل از توزیع برای دانشجویان توضیح مختصری در مورد موضوع پرسشنامه داده شد. درنهایت تعداد ۹۰ پرسشنامه جمع‌آوری گردید.

پرسشنامه مورداستفاده در این تحقیق جمعاً شامل ۵۲ سؤال بود که ۲۰ سؤال آن مربوط سلامت معنوی و ۲۹ سؤال مربوط به شادکامی و ۳ سؤال مربوط به سؤالات تکمیلی است. پرسشنامه استاندارد سلامت معنوی الیسون شامل ۲۰ سؤال که بر اساس طیف لیکرت به‌صورت کاملاً موافق، موافق، بدون نظر، مخالف و کاملاً مخالف است. به هریک از پاسخ‌ها نمره ۱ تا ۵ داده شد. نمره کل سلامت معنوی جمع نمرات سه بعد شناخت، کنش و عواطف می‌باشد که بین ۲۰ تا ۱۲۰ قرار دارد. در عبارت‌های با فعل مثبت پاسخ‌های «کاملاً موافق» نمره ۵ و «کاملاً مخالف» نمره ۱ داده شد. بقیه عبارت‌ها با فعل منفی به‌صورت برعکس نمره داده شد. این پرسشنامه در ایران نیز توسط سایر محققین مورداستفاده قرارگرفته و پایائی آن مورد تائید قرارگرفته است (۲۴). برای سنجش شادکامی از ابزار پرسشنامه استاندارد شادکامی آکسفورد با ۲۹ سؤال استفاده‌شده که برای گزینه‌ها همیشه، گاهی، کم و اصلاً به ترتیب نمرات ۴، ۳، ۲ و ۱ در نظر گرفته‌شد. محدوده نمره این پرسشنامه بین ۰ تا ۸۷ قرار دارد. مطابق نظر آرگایل حیطه‌های این پرسشنامه در پنج دسته قابل‌تفکیک می‌باشند: رضایت از زندگی، حرمت خود، بهزیستی فاعلی، رضایت خاطر، خلق مثبت. پایایی و روایی این پرسشنامه توسط علی‌پور و آگاه هریس سنجیده شده و نتایج نشان دادند که برای اندازه‌گیری شادکامی در جامعه ایرانی از روایی و پایایی مناسب برخوردار است (۲۵). جهت تعیین روایی پرسشنامه در این تحقیق از روش روایی محتوایی که توسط پانل متخصصان مورد تائید قرار گرفت، استفاده شد. جهت تعیین پایائی پرسشنامه، از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد که مقدار آلفای محاسبه‌شده مربوط به سلامت معنوی ۰/۹۰ و شادکامی ۰/۹۴ و درنهایت ضریب کل برابر ۰/۹۵ بود. برای تجزیه‌وتحلیل دادها از نرم‌افزار SPSS13 و روش‌های آماری توصیفی (فراوانی و درصد فراوانی) و تحلیلی (ضریب همبستگی پیرسون، آزمون من‌ویتنی، تجزیه‌وتحلیل رگرسیون خطی) استفاده شد.

یافته‌ها

از کل شرکت‌کنندگان ۵۰ نفر (۳۷/۳٪) زن و ۴۰ نفر (۲۹/۹٪) را مردان تشکیل دادهاند. مابقی اطلاعات جمعیت‌شناختی در جدول ۱ آمده است.

جدول ۱. اطلاعات جمعیت‌شناختی نمونه موردمطالعه

متغیر	فراوانی	درصد فراوانی
جنسیت		
مرد	۴۰	۲۹/۹
زن	۵۰	۳۷/۳
سن		
تا ۲۵ سال	۴۷	۳۵/۱
۲۶-۳۰	۱۵	۱۱/۲
۳۱-۳۵	۲۲	۱۶/۲
۳۶-۴۰	۴	۳
۴۱ به بالا	۲	۱/۵
تحصیلات		
کارشناسی ارشد	۷۳	۵۴/۵
دکتری	۱۷	۱۲/۷
وضعیت تأهل		
مجرد	۶۰	۴۴/۸
متأهل	۳۰	۲۲/۴
وضعیت مسکن		
خوابگاهی	۵۱	۳۸/۱
اجاره‌ای	۲۵	۱۸/۷
شخصی	۱۴	۱۰/۴
وضعیت شغلی		
شاغل	۳۴	۲۵/۴
غیرشاغل	۵۶	۴۱/۸
علاقه‌مند به رشته تحصیلی		
خیلی زیاد	۲۱	۱۵/۷
زیاد	۵۵	۴۱
کم	۱۴	۱۰/۴

[Downloaded from journal.ihepsa.ir on 2026-11-11]

درصد، میانگین و انحراف‌معیار نمرات زیرمقیاس‌های سلامت معنوی و شادکامی دانشجویان در جدول‌های ۲ و ۳مشخص‌شده است. با توجه به نتایج جداول ۲ در بین سه زیرمقیاس بیش‌ترین میانگین نمره۰۷ /۴ مربوط به زیرمقیاس بعد شناخت و کمترین میانگین نمره ۳/۵۸ مربوط به زیرمقیاس بعد عواطف است. در بین پنج زیرمقیاس شادکامی بیشترین میانگین مربوط به حیطه رضایت خاطر با نمره ۳/۰۱ و کمترین آن مربوط به بهزیستی فاعلی با نمره ۲/۶۱ است. میانگین نمره سلامت معنوی با توجه به جمع میانگین (انحراف‌معیار) نمرات ۳ مقیاس در دانشجویان ۷۶/۱ (۱۲±/۸۵) و میانگین نمره شادکامی با توجه به نمرات ۵ مقیاس در دانشجویان ۷۵/۴۶(۱۴±/۸۷) به دست آمد (جدول‌های ۲ و ۳).

جدول ۲. درصد، میانگین و انحراف معیار نمرات زیرمقیاس‌های سلامت معنوی دانشجویان

زیرمقیاس	سؤالات	درصد میزان انجام					میانگین	انحراف معیار
		کاملاً موافق	موافق	بدون نظر	مخالف	کاملاً مخالف		
بعد شناختی	نمی‌دانم که هستم، از کجا آمده‌ام و به کجا خواهم رفت.	۶/۷	۱۱/۱	۱۷/۸	۳۳/۳	۳۱/۱	۳/۷۱	۱/۲۱۱
	عقیده دارم که خداوند مرا دوست دارد و مراقب من است.	۶۷/۸	۲۵/۶	۳/۳	۳/۳	۰/۰	۴/۵۸	۰/۷۱۹
	معتقدم خداوند غیرقابل تجسم است و به من و زندگی روزانه من توجه ندارد.	۰/۰	۷/۸	۷/۸	۳۴/۴	۵۰/۰	۴/۲۷	۰/۹۰۹
	باور دارم که خداوند به فکر مشکلات من است.	۴۶/۷	۳۵/۶	۱۰/۰	۵/۶	۲/۲	۴/۱۹	۰/۹۸۲
	زندگی معنای زیادی ندارد.	۱۰/۰	۱۰/۰	۱۶/۷	۲۷/۸	۳۵/۶	۳/۶۹	۱/۳۲۱
	معتقدم، هدف خاصی برای زنده‌بودنم وجود دارد.	۴۴/۴	۳۲/۲	۱۰/۰	۷/۸	۵/۶	۴/۰۲	۱/۱۷۱
	کل						۴/۰۷	۱/۱۱
بعد عواطف	در دعا و خلوت با خداوند احساس رضایت زیادی نمی‌کنم.	۶/۷	۱۴/۴	۱۲/۲	۳۱/۱	۳۵/۶	۳/۷۴	۱/۲۶۸
	احساس می‌کنم زندگی یک تجربه مثبت است.	۳۱/۱	۳۸/۹	۱۸/۹	۷/۸	۳/۳	۳/۸۷	۱/۰۵۱
	احساس می‌کنم آینده نامعلومی دارم.	۸/۹	۱۸/۹	۲۰/۰	۳۶/۷	۱۵/۶	۳/۳۱	۱/۲۰۵
	در زندگی به حد کمال رسیده و از زندگی رضایت دارم.	۸/۹	۲۶/۷	۳۵/۶	۲۰/۰	۸/۹	۳/۰۷	۱/۰۸۹
	نسبت به مسیر زندگی که در پیش رو دارم، احساس خوبی می‌کنم.	۲۱/۱	۵۱/۱	۱۴/۴	۸/۹	۴/۴	۳/۷۶	۱/۰۳۱
	از زندگی‌ام لذت زیادی نمی‌برم.	۹/۰	۱۱/۲	۱۳/۵	۵۶/۲	۱۰/۱	۳/۴۷	۱/۱۰۹
	نسبت به آینده‌ام احساس خوبی دارم.	۲۶/۷	۴۳/۳	۱۶/۷	۸/۹	۴/۴	۳/۷۹	۱/۰۷۶
	ارتباط با خداوند به من کمک می‌کند تا احساس تنهایی نکنم.	۴۰/۰	۴۱/۱	۱۰/۰	۴/۴	۴/۴	۴/۰۸	۱/۰۴۱
	احساس می‌کنم زندگی پر از ناملایمات و ناخوشی‌ها است.	۱۵/۶	۳۵/۶	۱۳/۳	۲۴/۴	۱۱/۱	۳/۲۰	۱/۲۸۳
	کل						۳/۵۸	۱/۱۷
بعد کنش	با خداوند ارتباط معنادار خاصی دارم.	۲۷/۰	۴۰/۴	۲۱/۳	۵/۶	۵/۶	۳/۷۸	۱/۰۸۵
	از خداوند نیرو و حمایت زیادی دریافت نمی‌کنم.	۲/۲	۱۱/۲	۱۰/۱	۴۰/۴	۳۶/۰	۳/۹۷	۱/۰۶۰
	ارتباط فردی رضایت بخشی با خداوند ندارم.	۶/۷	۱۵/۷	۱۵/۷	۳۹/۳	۲۲/۵	۳/۵۵	۱/۱۹۷
	وقتی رابطه صمیمی و نزدیک با خداوند دارم، احساس کمال می‌کنم.	۴۲/۲	۳۷/۸	۱۴/۴	۳/۳	۲/۲	۴/۱۴	۰/۹۴۳
	ارتباط با خداوند در احساس سلامتی من نقش دارد.	۴۰/۰	۳۸/۹	۱۴/۴	۳/۳	۳/۳	۴/۰۹	۰/۹۹۰
	کل						۳/۹۰	۱/۰۷

[Downloaded from journal.ihepsa.ir on 2026-11-11]

جدول ۳. درصد، میانگین و انحراف معیار نمرات زیرمقیاس‌های شادکامی دانشجویان

زیرمقیاس	سؤالات	درصد میزان انجام				میانگین	انحراف معیار
		همیشه	گاهی	کم	اصلاً		
حیطه رضایت زندگی	من بی‌نهایت شاد هستم.	۸/۹	۶۰/۰	۲۳/۳	۷/۸	۲/۷۰	۰/۷۴۱
	احساس اطمینان دارم که آینده سرشار از امید است.	۳۳/۰	۴۸/۹	۱۰/۲	۸/۰	۳/۰۷	۰/۸۶۸
	من درمجموع از همه‌چیز راضی هستم.	۲۶/۷	۴۰/۰	۲۵/۶	۷/۸	۲/۸۶	۰/۹۰۶
	احساس می‌کنم تمام ابعاد زندگی تحت کنترل من قرار دارد.	۱۳/۳	۴۴/۴	۲۵/۶	۱۶/۷	۲/۵۴	۰/۹۲۶
	احساس می‌کنم زندگی سرشار از پاداش است.	۳۲/۶	۴۱/۶	۱۶/۹	۹/۰	۲/۹۸	۰/۹۲۹
	از آنچه که هستم شادمانم.	۲۸/۹	۵۰/۰	۱۵/۶	۵/۶	۳/۰۲	۰/۸۲۱
	من همیشه یک اثر خوب روی رویدادها دارم.	۲۴/۴	۴۰/۰	۳۱/۱	۴/۴	۲/۸۴	۰/۸۴۷
	من به زندگی عشق می‌ورزم.	۴۴/۴	۳۳/۳	۱۶/۷	۵/۶	۳/۱۷	۰/۹۰۳
	کل					۲/۸۹	۰/۸۸
حیطه حرمت خود	من خیلی به دیگران علاقه‌مند هستم.	۳۴/۴	۴۷/۸	۱۷/۸	۰/۰	۳/۱۷	۰/۷۰۷
	هر نوع تصمیمی را می‌توانم به‌راحتی بگیرم.	۲۱/۱	۴۳/۳	۲۶/۷	۸/۹	۲/۷۷	۰/۸۸۷
	احساس می‌کنم قادر به انجام هر کاری هستم.	۲۸/۱	۵۱/۷	۱۵/۷	۴/۵	۳/۰۳	۰/۷۹۰
	این روزها وقتی از خواب بیدار می‌شوم احساس می‌کنم بیش از گذشته انرژی دارم.	۱۳/۳	۳۷/۸	۳۵/۶	۱۳/۳	۲/۵۱	۰/۸۹۰
	احساس می‌کنم انرژی بی‌حدومرزی دارم.	۱۵/۷	۴۸/۳	۲۱/۳	۱۴/۶	۲/۶۵	۰/۹۱۸
	کل دنیا به نظر من زیبا است.	۲۷/۸	۴۲/۲	۱۵/۶	۱۴/۴	۲/۸۳	۰/۹۹۷
	من هرگز تا این حد به‌گونه‌ای که این روزها ازنظر فکری و ذهنی هوشیار هستم، نبوده‌ام.	۱۹/۸	۳۷/۲	۳۱/۴	۱۱/۶	۲/۶۵	۰/۹۳۰
	کل					۲,۸۰	۰/۹۰
حیطه بهزیستی فاعلی	احساس می‌کنم در اوج دنیا هستم.	۱۱/۴	۳۳/۰	۳۳/۰	۲۲/۷	۲/۳۳	۰/۹۵۶
	من همه را دوست دارم و به همه عشق می‌ورزم.	۳۳/۷	۳۳/۷	۲۸/۱	۴/۵	۲/۹۷	۰/۸۹۸
	تمام رویدادهای گذشته به نظر من فوق‌العاده شاد بوده‌اند.	۹/۰	۳۲/۶	۴۱/۶	۱۶/۹	۲/۳۴	۰/۸۶۵
	من همواره احساس نشاط می‌کنم.	۱۷/۸	۵۱/۱	۲۰/۰	۱۱/۱	۲/۷۶	۰/۸۷۸
	هر چیزی را می‌خواستم، انجام داده‌ام.	۱۴/۶	۴۸/۳	۲۵/۸	۱۱/۲	۲/۶۶	۰/۸۶۵
	کل					۲/۶۱	۰/۹۲
حیطه رضایت خاطر	وقت من طوری تنظیم‌شده است که می‌توانم هر چیزی را که می‌خواهم انجام بدهم.	۲۰/۰	۳۷/۸	۲۷/۸	۱۴/۴	۲/۶۳	۰/۹۶۵
	من همیشه ارتباط خوبی با سایرین دارم.	۴۱/۱	۳۶/۷	۲۰/۰	۲/۲	۳/۱۷	۰/۸۲۴
	من همیشه یک اثر نشاط‌آفرین روی سایرین می‌گذارم.	۳۰/۳	۴۸/۳	۱۹/۱	۲/۲	۳/۰۷	۰/۷۶۶
	زندگی من درمجموع هدف‌دار و معنادار است.	۴۹/۴	۲۸/۱	۱۴/۶	۷/۹	۳/۱۹	۰/۹۶۴
	کل					۳/۰۱	۰/۹۰
حیطه خلق مثبت	من همیشه متعهد و درگیر هستم.	۴۰/۴	۳۴/۸	۱۹/۱	۵/۶	۳/۱۰	۰/۹۰۵
	من فکر می‌کنم دنیا یک مکان فوق‌العاده است.	۲۰/۲	۴۶/۱	۲۱/۳	۱۲/۴	۲/۷۴	۰/۹۲۴
	من همیشه می‌خندم.	۲۰/۰	۵۵/۶	۲۱/۱	۳/۳	۲/۹۲	۰/۷۳۸
	من فکر می‌کنم به‌طور فوق‌العاده‌ای جذاب به نظر می‌رسد.	۱۳/۶	۵۱/۱	۲۸/۴	۶/۸	۲/۷۲	۰/۷۸۷
	هر چیزی مرا شگفت‌زده می‌کند.	۷/۹	۵۰/۶	۲۸/۱	۱۳/۵	۲/۵۳	۰/۸۲۷
	کل					۲/۸۰	۰/۸۵

[Downloaded from journal.ihepsa.ir on 2026-11-11]

آزمون ضریب همبستگی پیرسون نشان داد بین سلامت معنوی و شادکامی همبستگی مستقیم و معنادار وجود دارد (جدول ۴).

جدول ۴. ماتریس ضریب همبستگی بین «سلامت معنوی» و «شادکامی»

		شادکامی
سلامت معنوی	۰/۶۲۷	ضریب همبستگی پیرسون
	۰/۰۰	*p*-value

بدین‌صورت که با افزایش نمره سلامت معنوی، نمره شادکامی افزایش می‌یابد. (کلیه محاسبات در سطح اطمینان ۹۵٪ با ۵٪ خطا انجام‌شده است). همچنین آزمون ضریب همبستگی پیرسون نشان داد بین ابعاد سلامت معنوی و شادکامی همبستگی مستقیم و معنادار وجود دارد (جدول ۵).

جدول ۵. ماتریس ضریب همبستگی پیرسون بین متغیرهای «ابعاد سلامت معنوی» و «شادکامی»

نام متغیر	**ضریب همبستگی پیرسون**	*p*-value
بعد شناخت سلامت معنوی و شادکامی	۰/۵۹۱	۰/۰۰
بعد عواطف سلامت معنوی و شادکامی	۰/۶۰۸	۰/۰۰
بعد کنش سلامت معنوی با شادکامی	۰/۴۵۹	۰/۰۰

بدین‌صورت که با افزایش نمره ابعاد سلامت معنوی، نمره شادکامی افزایش می‌یابد. همچنین آزمون پیرسون نشان می‌دهد که بین تمام حیطه‌های شادکامی با ابعاد سلامت معنوی همبستگی مستقیم و معناداری وجود دارد (جدول ۶).

جدول ۶. ماتریس ضریب همبستگی بین «ابعاد سلامت معنوی» و «حیطه‌های شادکامی»

		رضایت زندگی	**حرمت خود**	**بهزیستی فاعلی**	**رضایت خاطر**	**خلق مثبت**
بعد شناخت سلامت معنوی	**ضریب همبستگی پیرسون**	**۰/۵۶۸**	**۰/۵۳۷**	**۰/۵۵۸**	**۰/۴۹۸**	**۰/۴۱۰**
	***p*-value**	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰
بعد عواطف سلامت معنوی	**ضریب همبستگی پیرسون**	**۰/۶۲۴**	**۰/۵۲۹**	**۰/۴۹۵**	**۰/۶۰۴**	**۰/۴۲۷**
	***p*-value**	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰
بعد کنش سلامت معنوی	**ضریب همبستگی پیرسون**	**۰/۴۱۰**	**۰/۳۵۹**	**۰/۴۴۳**	**۰/۴۹۰**	**۰/۳۹۸**
	***p*-value**	۰/۰۰	۰/۰۱	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰

[Downloaded from journal.ihepsa.ir on 2026-11-11]

آزمون من‌ویتنی نشان میدهد که وضعیت تأهل با سلامت معنوی (p= ۰/۰۰۲)، بعد شناخت (p= ۰/۰۱)، بعد عواطف (p= ۰/۰۰۵)، بعد کنش (p= ۰/۰۰۳) و رضایت زندگی (p= ۰/۰۴) ارتباط معناداری دارد. اما جنسیت، میزان تحصیلات و وضعیت مسکن بین سلامت معنوی و شادکامی تفاوت معناداری دیده نشد.

بر اساس تجزیه‌وتحلیل رگرسیون خطی، سلامت معنوی و ابعاد آن رابطه خطی با شادکامی دارند. درنهایت مقدار ثابت و ضریب متغیر مستقل در معادله رگرسیون به‌صورت زیر است:

$$Y= ۲۰/۲۴۲+۰/۷۲۶X$$

همچنین آزمون رگرسیون خطی نشان می‌دهد که به ازای یک واحد تغییر در سلامت معنوی، ۰/۶۲۷ تغییر در شادکامی ایجاد می‌شود.

بحث

نتایج این تحقیق نشان داد بین سلامت معنوی و شادکامی ارتباط معنادار وجود دارد. به‌بیان‌دیگر، هرقدر که سلامت معنوی دانشجویان بیشتر باشد، شادکامی آن‌ها نیز بیشتر است. همچنین نتایج این تحقیق نشان داد که بین تمام ابعاد سلامت معنوی و شادکامی ارتباط معناداری وجود دارد.

موضوع موردبحث در پژوهش حاضر، جنبه‌ای تلفیقی و موضوعی نو در حوزه آموزش بهداشت بوده و از سوی دیگر با کمبود پیشینه تحقیقاتی مواجهه است؛ به‌طوری‌که مطالعات انجام‌شده فقط در رابطه با موضوعاتی مانند معنویت، دین‌داری با شادکامی و یا در رابطه هوش معنوی با شادکامی و سایر موضوعات مربوطه پرداخته‌اند. در میان تحقیقات انجام‌گرفته، کمتر تحقیقی سلامت معنوی را با تمام ابعاد و مؤلفه‌های آن، در رابطه با شادکامی و حیطه‌هایش مورد پژوهش قرار داده‌اند. از میان پژوهش‌ها و مطالعات انجام‌شده، تحقیقاتی با مطالعه حاضر همسویی دارند. پژوهش نجفی و همکاران نشان داد بین معنویت فرد و احساس شادکامی رابطه مستقیم وجود دارد (۲۶).

در مطالعه‌ای که فرینگ و همکاران در رابطه با ارتباط بین سلامت معنوی، مذهب و امیدواری انجام داند، به این نتیجه دست‌یافتند که بین دین‌داری درونی و سلامت معنوی و امیدواری و حالات خلقی مثبت رابطه مستقیم دارد (۲۷). منظری‌توکلی و عراقی‌پور در پژوهش‌هایی نشان دادند که میان شادکامی و دین‌داری ارتباطی مثبت وجود دارد (۲۸). غباری‌بناب و متولی‌پور ارتباط منفی میان اضطراب و افسردگی و معنویت در دانشجویان دانشگاه تهران را نشان دادند (۲۹). دولتیل و فارل در پژوهشی بیان کردند که سطح افسردگی افرادی که معنویت بالایی دارند، پایین‌تر است (۳۰). درباره رابطه معنویت و سلامت، مجلات پزشکی در آمریکا تفسیرهایی بیان نموده‌اند. بیشتر پژوهش‌های بنیادی، روابط مثبتی بین افزایش معنویت و افزایش پیآمدهای سلامتی یافتند (۳۱).

با توجه به یافته‌های این تحقیق، می‌توان نتیجه گرفت که یکی از مهم‌ترین دلایلی که دانشجویان احساس شادی در ارتباط با خداوند ندارند مربوط به عدم شناخت کافی از خود و خداوند است. همان‌طور که قبلاً اشاره شد حدود ۶۵٪ از دانشجویان به این سؤال (نمی‌دانم که هستم، از کجا آمده‌ام و به کجا خواهم رفت) پاسخ مخالف داده‌اند. این پاسخ‌ها نشان می‌دهد که دانشجویان در بعد شناخت (شناخت خود و خداوند) نیاز به تقویت بیشتری داشته و بهتر است در این رابطه مسئولین دانشگاه با برنامه‌ریزی دقیق در این بعد برای دانشجویان تلاش کنند. چراکه برخورداری از شناخت و معرفت ویژه نسبت به خدا، انسان و جهان هستی، رابطه انسان را با پروردگار عالم قوی و پایدار می‌کند و او از این ارتباط هر لحظه احساس رضایت و شادمانی می‌کند. ازجمله نتیجه مهم دیگر این تحقیق در بعد عواطف، مربوط به لذت زندگی است (از زندگی لذت زیادی می‌برم) که ۶۶/۳٪ دانشجویان اذعان داشتند که از زندگی خود لذت می‌برند و این موضوعی با جنبه مثبت است که مسئولین دانشگاه می‌توانند آن را تقویت کنند و حتی می‌تواند موضوعی برای تحقیقات آینده باشد که چطور می‌توان لذت معنوی و مادی دانشجویان را در راستای رسیدن به خداوند، بالا برد. یکی دیگر از نتایج این تحقیق، در مورد احساس رضایت و احساس کمال در دعا و خلوت با خداوند است.۶۶/۷ ٪ دانشجویان با پاسخگویی به سؤالات در بعد کنش به این مطلب اشاره داشتند که در خلوت با خداوند احساس رضایت می‌کنند و ۷۸/۹٪ از دانشجویان اذعان داشتند که ارتباط با خداوند در احساس سلامتی آنان نقشی دارد. البته

[Downloaded from journal.ihepsa.ir on 2026-11-11]

۱۳/۴٪ اذعان نمودند که از خداوند حمایت زیادی دریافت نکرده و ۲۲/۴٪ نیز ارتباط رضایت بخشی با خدا ندارند. در همین‌جا باید این‌طور بیان کرد که عدم شناخت و عدم مطالعه کافی در رابطه با انسان و خداوند می‌تواند دلیل این موضوع باشد و نیاز به برنامه‌ریزی آموزشی در دانشگاه دارد.

نتیجه‌گیری: نظر به اینکه عواطف با شادکامی بیشترین ارتباط را دارد، می‌توان با برنامه‌ریزی در بعد عواطف می‌توان برای دانشجویان تا حدی نشاط را به ارمغان آورد. لذا ایجاد و ترویج فرهنگ اسلامی (اعتماد، صداقت، احساس مسئولیت و ...) در بین دانشجویان در تحقق و افزایش شادکامی مؤثر خواهد بود. لذا هرقدر دانشگاه برای سلامت معنوی دانشجویان سرمایه‌گذاری کند، منجر به شادکامی آن‌ها شده و درنتیجه پیشرفت تحصیلی مضاعفی خواهد داشت و دانشجویان با رضایت خاطر و خلق مثبت بیشتری می‌توانند برای پیشرفت علمی و معنوی خود قدم بردارند. درنتیجه هر چه قدر دانشجویان از میزان شناخت، عواطف و کنش سلامت معنوی بیشتر بهره ببرند به شادکامی پایدارتری دست پیدا خواهند کرد.

سپاسگزاری

بدین‌وسیله از اساتید دانشکده علوم پزشکی دانشگاه تربیت‌مدرس و کلیه افرادی که در این مطالعه همکاری نموده‌اند صمیمانه تشکر و قدردانی می‌گردد.

References

1. Esfahani M. Spirtual health and comments. Quarterly Journal of Medical Ethics. 2010; 14(4):41-9. [Persian]

2. WHO: International Statiscial Classification of Diseases and Health Related Problems ICD-10. 2nd Edition, Geneva, Switzerland 2005.

3. World Health Organization, Public health Surveillance. Last Cited on 2012 June 05: from http://www.who.int/topics/public_health_surveillance/en/.

4. Khomeini R.The forty hadiths. Institute for compilation and publication of Imam Khomeini works. Qom 1994; 13. [Persian]

5. Hungelman J, Kenkel-Rossi E, Lessen L, Stollenwerk L M. Spiritual well-being in older adults: harmonious interconnectedness. Journal of Religion Health. 1985; 24:147-53.

6. Abasi M, Azize F, Shamsi-Ghoshki E., Naseri-Radand M, Akbari-Laleh M. The conceptual and operational definition of spiritual health: A methodological study. Journal of Medical Ethics. 2001; 6(2):11-43. [Persian]

7. Salarifar M, Shojae M and et al. Mental health with the attitude of the Islamic resources. Qom: Research Institute of Hawzah & university, 2010. [Persian]

8. Farahzad H.happiness.Tobay mohebat publications 2013. Persian.

9. Buss D. The evolution of happiness. American Psychologist. 2000; 55(1):15-23. doi: 10.1037/0003-066X.55.1.15

10. Khatib M. Happiness from the perspective of Islam. Qom: Darolhadith Publications, 2012. [Persian]

11. Argyle M. Psychology of happiness translated by Anaraki G and et al. Isfahan Academic Center For Education 2003. [Persian]

12. Dehdari T, Yarahmadi R, Taghdisi M and et al. The relationship between meaning in life, stress, anxiety and depression status among collage studentsof Iran University of medical science in 2013. Journal of Health Education and Health Promotion. 2013; 1(3):83-92. [Persian]

13. Yaghobi A.The relationship between happiness and spiritual intelligence among student of Hamedan Buali University. Journal of Research in Educational Systems. 2010;4(9):85-95. [Persian]

14. Ghaderebafe M. The concept and position of happiness in the Quran and hadith. Master's degree dissertation in Quranic and hadith Sciences. Tarbiat modares University 2002. [Persian]

15. Davoodekohake M. happiness from the perspective of interpretated quran and ahadith. Master's degree dissertation. The Imam Khomeini Educational & Research institute 2003. [Persian]

16. Alimohammade K, Janbozorge M. The relationship between happiness with religious orientation and happiness with psychological

[Downloaded from journal.ihepsa.ir on 2026-11-11]

orientation and depression. Journal of Psychology and Religion. 2008;1(2):131-46. [Persian]

17. Francis L, Jones H, Wilcox C. Religiosity and Happiness: during adolescence, young adulthood and later life. Journal of Psychology and Christian 19: 245-57.

18. Byrd K, Lear D, Schwenka S. Mysticm as a predictor of subjective well-being. International Journal for the Psychology of Religion. 2000;10(4):259-69.

19. Lewis CA. Cultural stereotype of the effects of religion on mental helth. Br J Med Psychol. 2001 Sep;74(Pt 3):359-67.

20. Maltby J, Lewis C, Day L. Religious orientation and psychological well-being: The role of the frequency of personal prayer. British Journal of Health Psychology. 1999;4(4):363-78.

21.CartanzaroS,HoraneyF,CreasyG.Hassles,coping, and depressive symptoms in an elderly community sample: The role of mood regulation expectancies. Journal of Counseling Psychology. 1995;42(3):359-65. doi: 10.1037/0022-0167.42.3.259

22. Azad H, Yazdane F. Relationship between religion attitude coping style and happiness in girls and boys. Journal of Knowledge and Research in Psychology. 2009. [Persian]

23. Kenneth I, Pargament K, Smith B, Koening H, Perez L. Positive and Negative religious coping with major life stressors. Journal for the Scientific Study of Religion. 1998;37(4):710-24.

24.Dehshiri G, Sohrabi F and et al. Evaluation of psychometrics properties spiritual well-being scale among student. Quarterly Journal of Psychological Studies. 2008; 4:129-144. [Persian]

25.Alipour A, Agah-Heris M. Reliability and validity of the oxford happiness inventory among Iranians. Developmental Psychology (Journal of Iranian Psychologists). 2007;3(12):287-298. [Persian]

26.Najafi M, Erfan A. Evaluation of qualitative and quantitative relationship between spirituality, happiness and Professional empowerment of teachers. New Educational Approach. 2012;7(2):1-22. [Persian]

27.Fehring R, Miller J, Shaw C. Spiritual well-being, religiosity, hope, depression, and other mood states in elderly people coping with cancer. Oncol Nurs Forum. 1997 May;24(4):663-71.

28. Manzari-Tavakoli A, Eraqipoor N. The relationship between religiosity and happiness among female students of Islamic Azad University of Erman. Quarterly Educational Psychology. 2011; (6): 19-45.

29.Ghobari-Banab B, Motevalipoor A, Hakimi rad E, Habibi M. Relationship between Anxiety and depression and magnitude of spirituality in students of the University of Tehran. Journal of Applied Psychology. 2009;3(2):110-23. [Persian]

30.Dooltil B.R, Fareel M. The association between spirituality and depression in an urban clinic. Prim Care Companion J Clin Psychiatry. 2004; 6(3): 114–118.

31.Bahrami-Dashtaki H. Meaning and spirituality of psychologists. Rahe Tarbyat. 2011;10:143-60. [Persian]

[Downloaded from journal.ihepsa.ir on 2026-11-11]

[Downloaded from journal.ihepsa.ir on 2026-11-11]